

MUSEUM VAN NATUURLIJKE HISTORIE.

BESCHRIJVING

DER

ZOOLOGIËN.

volgens Buffon, in de volgorde van Cuvier,

EN MET EENE INLEIDING

DOOR

Charles d'Orbigny,

MET HONDERD EN VEERTIG AFBEELDINGEN,

GETEEKEND DOOR

Victor Adam.

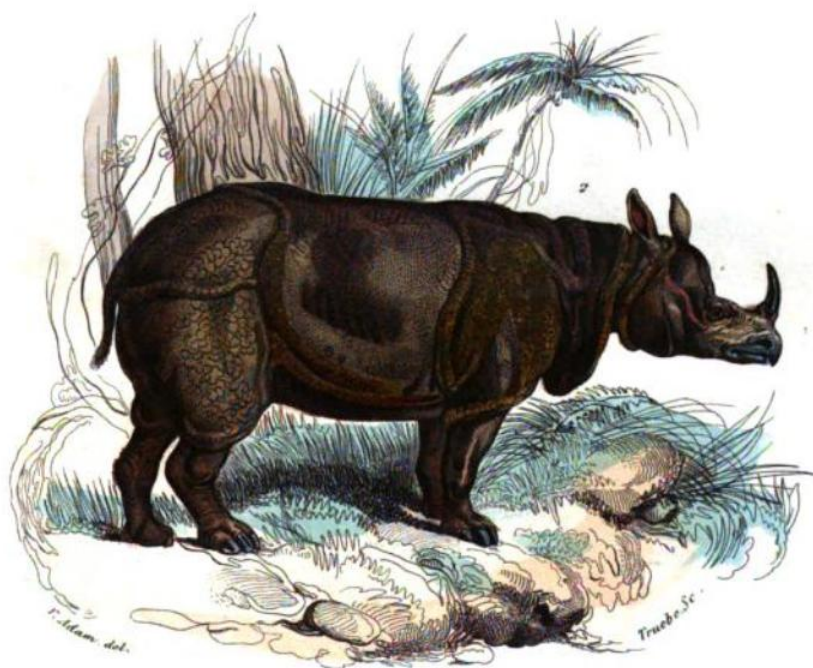
's Gravenhage,
BIJ W. P. VAN STOCKUM.

1843.

1. *Hol. Wirsapard.* 2. *De Asiatische Rhinoceros.*

L'Hippopotame mâle.

L'Rhinoceros d'Asie.

dan wordt het vertoornd, en werpt zich, zich verwoed omwendende, tegen de barken, grijpt ze met de tanden, scheurt er dikwerf stukken uit, en doet ze somwijlen zinken.

Al de reizigers komen daarin overeen, dat dit dier in den Nijl, den Senegal, den Niger, de Gambia, de Zaïre, en de andere groote rivieren, en zelfs in de meeren van Afrika gevonden wordt, vooral in het zuidelijke en oostelijke gedeelte. Tegenwoordig is de hippopotamus, dien de ouden het *Nijlpaard* noemden, in het lage gedeelte dier rivier zoo zeldzaam, dat de inwoners van Egypte er volstrekt geen denkbeeld van hebben, en er zelfs den naam niet van kennen. Het is insgelijks in de noordelijke deelen van Afrika onbekend. De luchtstreek, welke het thans bewoont, strekt zich dus weinig verder uit dan van den Senegal tot in Ethiopie, en van daar tot aan de Kaap de Goede Hoop.

DE AZIATISCHE RHINOCEROS (NEUSHOORN).

(RHINOCEROS INDICUS, Cuv.)

Pl. 28.

Na den olifant is de rhinoceros het magtigste der viervoetige dieren: hij heeft ten minste twaalf voet lengte, van het uiterste einde van den snuit tot aan het begin van den staart, en van zes tot zeven voet hoogte; terwijl de omtrek van het ligchaam ten naasten bij de lengte evenaart. Hij komt dus den olifant in de uitgebreidheid nabij; en, indien hij kleiner schijnt, komt het van daar, dat zijne pooten naar evenredigheid korter zijn dan die van den olifant; maar in de natuurlijke begaafdheden en in schranderheid verschilt hij veel van denzelven.

Daar de rhinoceros van alle gevoeligheid in de huid beroofd is, wijl het hem aan handen en aan zichtbare werktuigen voor het zintuig des gevoels ontbreekt, daar hij, in plaats van snuit, slechts eene beweegbare lip heeft, in welke al zijne middelen van bedrevenheid bestaan, is hij weinig boven de andere dieren terheven, dan door zijne sterkte, zijne grootte en het wapen ter verdediging, dat hij in den neus draagt, en dat hem alleen toebehoort. Dit wapen is een zeer harde hoorn, over deszelfs geheele lengte van eene vaste stoffe, en voordeelijker geplaatst dan de hoornen der herkaauwende dieren: deze toch beschermen alleen de bovenste deelen van den kop en den hals, terwijl de hoorn van den rhinoceros al de voorste deelen

van den snuit verdedigt; zoodat de tijger veel liever den olifant aanvalt, wiens snuit hij aangrijpt, dan den rhinoceros, dien hij niet kan aanpakken, zonder gevaar te loopen, van verscheurd te worden: want het ligchaam en de ledematen zijn met een ondoordringbaar hulsel bedekt, en dit dier vreest noch de klauwen van den tijger, noch den nagel van den leeuw, noch het staal, noch het vuur van den jager; zijne huid is een zwartachtig leder, van dezelfde kleur, maar dikker en harder dan die van den olifant. Hij is niet, even als deze, gevoelig voor den steek der vliegen; hij kan ook zijne huid noch rimpelen noch zamentrekken; zij is alleen aan den hals, de schouders en het kruis door groote rimpels geplooid, om de beweging van den kop en de pooten gemakkelijk te maken, welke laatste in breede voeten, met drie groote nagels gewapend, uitloopen. Zijn kop is, naar evenredigheid, langer dan die van den olifant; maar zijne oogen zijn nog kleiner, en hij opent ze nimmer dan ten halve. De bovenste kinnebak steekt voor de onderste uit; in de bovenlip is beweging, en dezelve kan zich tot zes of zeven duim lengte uitstrekken; zij eindigt met eenen puntigen uitwas, die aan dit dier meer gemak geeft dan aan de andere viervoetige dieren, om het gras af te plukken, en er bosjes van te maken, ten naasten bij zoo als de olifant er met zijnen snuit vormt; deze spierachtige en buigzame lip is eene soort van hand of zeer onvolkomene tromp, maar die echter met kracht kan aangrijpen en met behendigheid tasten.

In plaats van die lange elpenbeenen tanden, die de slag tanden van den olifant uitmaken, heeft de rhinoceros zijnen magtigen hoorn en twee sterke snijtanden aan elk kinnebakken. De snijtanden, die den olifant ontbreken, zijn, in de kinnebakken van den rhinoceros, zeer ver van elkander verwijderd; zij zijn één voor één aan elken hoek der kinnebakken geplaatst. Onafhankelijk van deze snijtanden, die naar voren, aan de vier hoeken der kinnebakken, staan, zijn er, aan elken kant der beide kinnebakken, zes maaltanden, dus vier en twintig in het geheel. Zijne ooren staan altijd regt op, en gelijken, wat den vorm aanbelangt, vrij wel naar die van het varken; alleen zijn zij, in evenredigheid van het ligchaam, minder groot; het zijn de eenigste deelen, op welke hij haar of liever borstels heeft. Het uiterste einde van den staart is, even als dat van den olifant, van een bosje dikke, zeer stevige en zeer harde borstels voorzien.

De Aziatische rhinoceros heeft slechts éenen hoorn op den neus; maar de rhinocerossen van Sumatra en Afrika dragen twee hoornen.

De hoorn van den rhinoceros is bij de Indianen meer in achting dan het ivoor van den olifant, niet zoo zeer om deszelfs stoffe, waarvan zij echter verscheidene werken op de draaibank en op den beitel vervaardigen, maar wegens deszelfs zelfstandigheid zelve, aan welke zij verscheidene bijzondere

dere hoedanigheden en geneeskundige eigenschappen toeschrijven; de eerste zijn, als de zeldzaamste, ook die, welke zij het meest achten en het ijverigst zoeken.

De rhinocerossen zijn van eenen dommen en woesten aard. Zij zijn zeer geneigd, om zich in het slijk te wentelen en zich in den modder te rollen; zij houden zich gaarne in vochtige en moerassige plaatsen op; ook verlaten zij zelden de oevers der rivieren. Men vindt ze in Azie en Afrika, in Bengalen, Siam, Laos en Mongolie, op Sumatra en Java, in Abyssinie, Ethiopie, het land der Ansicos en tot aan de Kaap de Goede Hoop; maar over het algemeen is hun ras minder talrijk en minder verspreid dan dat van den olifant; zij werpen insgelijks slechts een enkel jong te gelijk, en op vrij aanmerkelijke afstanden van tijd. In de eerste maand is de jonge rhinoceros weinig grooter dan een hond van de grootste soort. Wanneer hij geboren wordt, heeft hij den hoorn nog niet op den neus, ofschoon men deszelfs beginsel reeds in de ongeboorene vrucht ziet; op den leeftijd van twee jaren is deze hoorn nog slechts eenen duim uitgegroeid; wanneer hij zes jaren oud is, is dezelve van negen tot tien duim groot; en daar men van deze hoornen kent, die bijna vier voet lengte hebben, denkt men, dat zij tot in den middelbaren leeftijd, zoo niet gedurende het geheele leven van het dier, hetwelk zich tot zeventig en zelfs tot tachtig jaren moet uitstrekken, voortdurend groeijen.

De rhinoceros voedt zich met grove kruiden, distels en doornachtige heesters; hij geeft aan deze spijzen de voorkeur boven het zachte voeder van de schoonste weilanden; hij houdt veel van het suikerriet, en eet ook alle soorten van granen. Volstrekt geen trek naar vleesch hebbende, verontrust hij de kleine dieren niet en leeft met allen in vrede, en zelfs met den tijger, die hem dikwerf vergezelt en hem niet durft aanvallen.

De rhinocerossen verzamelen zich niet in troepen, noch gaan in zeker aantal, zoo als de olifanten; zij zijn meer eenzaam, wilder, en misschien moeilijker om jagt op hen te maken en hen te overwinnen. Zij vallen geene menschen aan, ten minste indien zij niet getergd worden, maar alsdan worden zij ook woedend en zijn zeer geducht: het zijdgeweel klieft hunne huid niet; werpspietsen en lansen kunnen dezelve niet doorboren, en zij biedt zelfs weêrstand aan de musketkogels; de looden kogels worden op hare lederen zelfstandigheid plat, en de ijzeren staven kunnen die niet geheel doordringen; de eenigste plaatsen in dit geharnaste ligchaam, die volstrekt doordringbaar zijn, zijn de buik, de oogen en de kring om de ooren; ook volgen de jagers, in plaats van dit dier van voren en in staande houding aan te vallen, hetzelfde van verre op het spoor, en wachten, om hetzelfde te naderen, de uren af, waarin het rust en slaapt.